

U ovom djelu pokazuje nam pisac, koliko i što su svećenici hrvatski učinili na prosvjetnom polju. Počinje sa poslanicom kardinala Haulika na svećenstvo o školi, zatim govori o hrv. prosvjeti i svećenstvu, tko je osnovao župske i gradske škole, sjemenišne škole, tko je osnovao prve gimnazije, o hrv. preporodu i svećenstvu, o apsolutizmu i njegovu doba, o školskom zakonu od 1874., o školskom zakonu od 31. listopada 1888. To je djelo kao bibliografski leksikon hrv. svećenstva o njihovom životu i radu na prosvjetnom polju. Svakako si je stekao g. Plevnjak time lijepu zaslugu, što je pregled toga rada stopio u jednu knjigu, koja — prem je zbirka materijala — lijepo se i zgodno čita. Ti će „Prilozi“ biti od velike koristi za onoga, koji će se jedanput odvažiti na to djelo, da napiše kulturnu povijest Hrvata ili kult. povijest hrv. svećenstva. Dakako da su pojedine biografije manjkave, a neke su sasvim izostale, ali to nije krivnja pisca, nego krivnja prilika — morao je računati sa prostorom, a opet uz najbolju volju nije mogao doći do gdjekeje biografije. Po mom mnijenju držim; da bi sadržaju i načinu obradbe Plevnjakovo knjizi bolje pristajao naslov „Gragja za kult. povijest hrv. svećenstva“. Lijepi broj slika čini lekturu zanimivijom. — Preporučujemo.

Augustinus Lehmkühl S. I. *Theologia moralis*. Jedanaesto izdanje. Herder, Freiburg 1910. 2 sveska. I. sv. str. XX. i 900. II. sv. str. XVI i 950. Cijena K 24 vezano K 29'76.

Poznato je ovo solidno djelo učenoga Isusovca na daleko i ši-

roko. Ovo najnovije jedanaesto izdanje razlikuje se od prijašnjih deset znatno u mnogočem. Ne samo da je cijelo djelo prepravljeno (ab integro revisa), popravljeno (refecta) i pomnožano (adaucta), napose traktat o ženidbi prema dekretu *Ne temere*, traktat o sv. pričesti, o misnoj plaći, posljednjoj pomasti prema novijim odredbama sv. Stolice, zatim mnoga socijalna i ekonomska pitanja n. pr. o ugovoru između poslodavca i radnika, o privatnom monopolu, o društvima za osiguravanje itd.; — nego je auktor u ovom izdanju napustio onaj svoj način prikazivanja, da je najprije sabrao načela o jednom poglavlju, a onda vraćajući se na njih riješavao potanko razne dvojbe i pitanja, koja se izvode iz spomenutih načela. Sada pak čim je postavio koje načelo, odmah se je dao na tumačenje i aplikaciju, tako te mu je djelo veoma jedinstveno i preglednije. No budući da poradi toga preuđenja gotovo nijedna stranica u najnovijem izdanju ne odgovara više stranicama prijašnjih izdanja, a tako ni brojevi postranični, za to je auktor na koncu druge sveske dodao poseban pregled, po kojem je lako naći broj novoga poretka, ako imadeš broj staroga poretka u prvih deset izdanja (*Numerorum marginalium ordo novus collatus cum veteri ordine*). — Preporučujemo svakomu ovo solidno djelo moralnoga bogoslovlja.

P. Thomas Villanova Gerster *Ö. C. Katholische Sittenlehre* I. Allgemeiner Teil. Brixen, Tyrolia 1910. (str. X. i 166). Cijena K 3. To je moralna u njem. jeziku napisana, koju je auktor kapucin Gerster kao profesor istoga

predmeta izdao za svoje slušatelje. Iskustvo, veli, da ga je naučilo, da je za djaka samo ona knjiga dobra, u kojoj se glavna načela izlažu kratko i jasno. Zato je baš on izdao ovo svoje djelo, premda znade, da imade mnogo boljih i učenijih djela od njegovga.

6. lo. Reuter S. I. *Neo-confessarius practice instructus*. Drugo izdanje popravljeno i pomnožano priredio Aug. Lehmkühl S. I. Herder, Freiburg 1910. Cijena K 480 uvezano K 576. I ovo je našim hrv. svećenicima dobro poznata knjiga, koja je uz knjižicu sv. Alfonza „Praxis confessarii“ jedina te vrsti i koja, akoprem napisana prije poldrug vijeka, po prilici kad i ona sv. Alfonza, ipak je i danas od neprocjenjive vrijednosti. Dakako trebalo je u novom izdanju Lehmkühlovom, koje je prvi put ugledalo svijet 1905., štošta promijeniti, prema najnovijim znanstvenim rezultatima drugačije istumačiti, iz najnovijih dekreta sv. Stolice dodati itd. Ova knjiga Reuterova doživjela je u njemačkom prijevodu od I. Müllendorffa S. I. četvrto izdanje u Regensburgu kod Mainza 1898. „Der Beichtvater in der Verwaltung seines Amtes praktisch unterrichtet. Vierte Auflage der Uebersetzung aus dem Lateinischen gänzlich umgearbeitet und den heutigen Verhältnissen angepasst“.

Djela Princa Maximilijana Saskoga, sveuč. profesora na bogoslovnom fakultetu u Freiburgu u Švicarskoj (cfr. Nyva IV. 117.—120. i V. 146.—149. g. 1910).

1. „Kurzer Ueberblick über die Marienverehrung in der griechischen Liturgie“. Vortrag von S. kgl. H. Prinz Max,

Herzog von Sachsen, gehalten beim intern. Marianischen Congress in Freiburg. (Von 18. bis 21. August 1902. zu Freiburg in d. Sch. Internationaler Marianischer Congress. Congress-Bericht. 1903. Freiburg pag. 53.—66.) Pisac govori krašnim načinom o Marijinom kultu u grčkom obredu i tvrdi, da je on ovdje mnogo veći i bogatiji od kulta u obredu zapadnom. U grčkim crkvama na ikonostasu i na carskim vratima postavljene su slike Bogorodičine na počitanje svima, veliki Marijini praznici preneseni su s Istoka na Zapad. Prije praznika Uspenija traje duže vremena post, a nema bogoslužjenja, tajne, blagoslovinne, u opće molitve ili pjesme crkovne, da ne bi spominjali Mariju veličajnim riječima. Pokazavši istoriju kulta završuje autor s pozivom na sve Zapadnjake, da nastoje upoznati što bolje grčki i druge istočne obrede. Budu li tako radili, ne će više sjedinjene istočnih obreda držati polukatolicima ili „katicima druge klase“.

2. *Praelectiones de liturgiis orientalibus habitae in universitate Friburgensi Helvetiae a Maximiliano, principe Saxoniae*. T. I. continens 1. Introductionem generalem in omnes liturgias orientales, 2. Apparatum cultus nec non annum ecclesiasticum Graecorum et Slavorum. Friburgi Br. Herder 1908. VIII., 241 fol. M. 5.

U prvom dijelu, kao što sam naslov kaže, govori pisac općenito o svima orijentalnim liturgijama i dokazuje njihovu autentičnost i legalnost. Prijeporno pitanje o autorstvu liturgijâ sv. Ivana Zloustousta i Vasilija ostavlja naučenjak neriješenim. U drugom je dijelu